

Uvodnik

Spoštovane bralke in bralci *Sodobne pedagogike*, pred vami je prva redna številka revije v letošnjem letu. Prinaša tematsko raznolike prispevke, ki obravnavajo vzgojno-izobraževalna področja po vsej vertikali od predšolske vzgoje do univerzitetnega izobraževanja in raziskovanja. Čeprav smo posledicam epidemije covid-19 v vzgoji in izobraževanju namenili kar dve prejšnji tematski številki (4/2020 in posebno številko, ki je izšla februarja letos), v naše uredništvo še naprej prihajajo kakovostna znanstvena in strokovna besedila, ki obravnavajo to problematiko, zato jih bomo objavljali tudi v prihodnje.

Pričujočo številko tako odpira članek, v katerem **Ljubica Marjanovič Umek, Kaja Hacin Beyazoglu in Urška Fekonja** predstavljajo rezultate empirične raziskave o tem, *kako je zaprtje vrtcev in šol zaradi epidemije covid-19 vplivalo na počutje predšolskih in šolskih otrok*. Avtorice je v raziskavi tudi zanimalo, kako morebitne čustvene in vedenjske težave otrok ocenjujejo starši ter s katerimi težavami se starši spoprijemajo med epidemijo. Rezultati so pokazali na razlike v odgovorih med predšolskimi in šolskimi otroki: medtem ko so prvi v največjem deležu odgovarjali, da so se počutili dobro, manjši del pa, da so se počutili slabo ali dobro in slabo hkrati, je največ šolskih otrok poročalo, da so se počutili slabo. Iz rezultatov je razvidno tudi, da ima večina v raziskavo vključenih staršev težave z usklajevanjem obveznosti dela od doma, varstva otrok, pomoči otrokom pri šoli od doma in prostočasnih dejavnosti, kar lahko še dodatno negativno vpliva na počutje otrok v času zaprtja vrtcev in šol. Kot ob tem poudarjajo avtorice, je mogoče predvideti, da bi še dlje časa trajajoča socialna izolacija otrok dodatno negativno vplivala na njihovo počutje in duševno zdravje ter da bi lahko bili nekateri negativni učinki socialne izolacije tudi dolgoročni. Ob vrnitvi v vrtce in šole po dolgotrajnem, več mesecev trajajočem zaprtju bi bilo zato treba na sistemski ravni takoj okrepiti svetovalno pomoč otrokom in njihovim vzgojiteljicam ter učiteljicam, saj verjetno relativno velik delež otrok doživlja bolj ali manj izražene čustvene stiske, ima težave s privajanjem na vrtčevsko ali šolsko rutino, druženjem in medsebojnim sodelovanjem.

Naslednji prispevek predstavlja raziskavo, ki se ni nanašala na posledice epidemije, bi pa bilo mogoče sklepati, da okoliščine, ki jih je epidemija vzpostavila, probleme, ki jih opisujejo avtorji, še bolj zaostrujejo. **Mojca Kovač Šebart, Jasna Mažgon, Tadej Vidmar in Miha Kovač** si namreč zastavljajo eno od ključnih visokošolskodidaktičnih vprašanj: *Kako pričakovanja visokošolskih učiteljev vplivajo na študijske navade študentov?* Prispevek postavlja pod vprašaj predpostavko bolonjske reforme, da se bo z na študenta osredotočenim načinom študija izboljšala tudi njegova kakovost. Raziskava, ki so jo avtorji opravili med študenti, je namreč pokazala, da zgolj stava na subjektivno motivacijo študentov ne zadošča, da bi ti predelali obvezno študijsko literaturo in s tem usvojili znanje, ki ga lahko prinaša samo tovrsten študij. Poudarjajo, da so visokošolske prakse, ki gradijo zlasti na motivaciji in usmerjenosti na študenta, obsojene na neuspeh, ko imamo v mislih kakovostno in ne le na neposredno uporabnost orientirano znanje. Študentje se namreč, kot kažejo rezultati raziskave, večinsko prilagajajo zahtevam

in pričakovanjem posameznega učitelja, saj vedo, kaj kateri učitelj zahteva in kaj je pri njem treba znati, da opraviš izpit. Če želi uresničiti svoje temeljne cilje, se mora študij, kot zapišejo, opirati tudi na instanco dolžnosti. Če bo študent že za nižjo pozitivno oceno moral izkazati znanje, ki ga bo usvojil tudi s samostojnim študijem izpitne literature, bo pri ocenjevanju znanja pač moral izkazati prav takšno, npr. analitično, kritično poznavanje besedil. Če je torej za ocene – pa ne le za najvišje – treba izkazati doseganje ciljev, ki niso vezani samo na predavanja, temveč tudi na usvajanje izpitne literature, si bo študent zaradi ocene, ki je sicer njegov neposredni cilj, prizadeval za prav takšno, npr. bolj poglobljeno, analitično znanje, saj se študentje, kot kažejo tudi odgovori, večinsko prilagajajo zahtevam in pričakovanjem posameznega učitelja.

Tretji prispevek obravnava pomen *šolske svetovalne službe kot vira podpore mladostnikom pri spoprijemanju z razvojnimi nalogami in izzivi v odraščanju*. V njem **Špela Barle** predstavlja ugotovitve empirične raziskave, ki je pokazala, da se mladostniki le redko obrnejo po podporo k šolskim svetovalnim delavcem, če pa se že, je to največkrat v zvezi s šolo. Avtorica na tej podlagi sklepa, da mladostniki v manjši meri prepoznavajo šolske svetovalne delavce kot možen vir podpore pri spoprijemanju z razvojnimi nalogami in izzivi v odraščanju. Zato, zapiše, bi bilo smiselno okrepiti razvojno-preventivno dejavnost šolskih svetovalnih delavcev in delo v posameznih oddelkih ter tako poskrbeti za večjo prepoznavnost šolskih svetovalnih delavcev kot pomembnega vira podpore mladostnikom pri odraščanju. Ob tem opozarja, da bi morali šolski svetovalni delavci več časa nameniti razvojno-preventivnim dejavnostim in delu s celotnimi populacijami učencev oz. dijakov ter delu v posameznih oddelkih, kar bi lahko pripomoglo k temu, da bi mladostniki šolsko svetovalno službo bolj prepoznavali kot pomemben vir podpore pri spoprijemanju z razvojnimi nalogami in izzivi v odraščanju.

Naslednji članek tematizira *pojmovanja romskega otroka in starša v pedagoškem kontekstu*. **Lucija Klun** in **Maša Bartol** v njem predstavljata raziskavo, ki je nastala na podlagi večletnega terenskega dela študentov prostovoljcev. Pri sodelovanju z romskimi družinami sta avtorici ugotovili, da se vzgojno-izobraževalna pot otrok (ne glede na izredno različnost med družinami) izide na predvidljive načine: z občutki nesprejetosti in nesposobnosti pri otrocih, učnimi težavami, pripisanimi posebnimi potrebami, segregacijo in zgodnjim opuščanjem šolanja. Ideji romskega otroka in romskega učenca se kažeta kot ključna diskurzivna konstrukta, ki vodita institucionalne postopke vključevanja/izključevanja v pedagoškem procesu. Kot pokažeta, gre pri konstrukciji romskega otroka in starša za opis nekakšnega predružbenega stanja: so preprosti, živahni in gibljivi, neinhibirani, čustveni in naravni (v tem pa tudi nesocializirani). Vstop v izobraževalno institucijo pa pojmovanje neukročene »romskosti« prevesi v drugi, negativni pol: kar je sprva videno kot eksotična posebnost, se v teku institucionalizacije spremeni v težaven deficit, ki naj bi ga izobraževalne institucije odpravljale, a imajo pri tem malo dodatnih sredstev in inkluzivnega prostora, zato prizadevanja po uspešni inkluziji pogosto spodletijo.

Zadnji znanstveni članek v slovenskem delu tokratne številke *Sodobne pedagogike* je prispeval **Tadej Košmerl**. V njem se ukvarja s *kombiniranimi raziskovalnimi pristopi kot načinom združevanja kvalitativnih in kvantitativnih metod*. Utemeljuje

tezo, da kombinirani raziskovalni pristopi združujejo kvalitativne in kvantitativne metode raziskovanja na način, ki prinaša temeljitejše rezultate kot uporaba zgolj enega ali drugega pristopa. Kot zapiše, so modeli lahko natančno vnaprej določeni ali pa se spontano razvijejo skozi raziskavo ob potrebi po pridobitvi dodatnih ali drugačnih (kvalitativnih ali kvantitativnih) podatkov, kar je običajno odvisno od natančnosti zastavljenih raziskovalnih vprašanj, ki pa se v kombiniranih raziskavah pogosto dokončno oblikujejo po prvotnem zbiranju in analizi podatkov. Raziskovalna vprašanja v kombiniranih raziskavah so kvalitativna in kvantitativna (se nanašajo na podatke, ki jih je treba pridobiti s kvalitativnimi metodami, ali na podatke, ki terjajo uporabo kvantitativnih metod), priporoča pa se tudi zastavitev kombiniranega vprašanja, ki poizveduje o prispevku uporabe kombiniranega pristopa v posamezni raziskavi. Različni vrsti podatkov pa lahko prikažeta nasprotujoče si rezultate, kar vodi v dodatno pridobivanje podatkov ali pa utemeljevanje nasprotovanja v povezavi s teoretičnim okvirjem.

Angleški del revije prinaša poleg prevoda že predstavljenega slovenskega članka Lucije Klun in Maše Bartol še dve besedili. V prvem **Alena Letina** in **Marina Diković** pišeta o *pojmovanjih bodočih učiteljev o vodenju oddelka in njihovih prepričanjih o učinkovitem vodenju učiteljev*: na podlagi rezultatov empirične raziskave avtorici utemeljujeta pomen razvijanja ustreznega odnosa bodočih učiteljev do vodenja oddelka, kar bi lahko pomembno vplivalo na njihovo pedagoško prakso in učni uspeh njihovih bodočih učencev. V drugem članku pa **Tanja Petrušič** in **Vesna Štemberger** obravnavata *proces učinkovitega poučevanja športa*. Ta predmet ima v obdobju odraščanja pomembno vlogo, saj učencem omogoča razvijanje vseh gibalnih sposobnosti, a avtorici ugotavljata, da je na tem področju še vedno opaziti velik primanjkljaj, čeprav se znanje študentov, ki bodo poučevali predmet šport, kaže kot ustrezno.

*Dr. Damijan Štefanc,
glavni urednik*